

AMOR MEUS CRUCIFIXUS EST

Christina Lundström

Christina Lundström

I den lilla byn Åkerby strax utanför Uppsala, bor och verkar en av Sveriges främsta ikonografer, Christina Lundström. Hon har utbildat sig i Grekland och är skolad i bysantinskt ikonmåleri. Under senare år har hon målat flera nyskapande och uppmärksammade ikoner i klassisk tradition, bl.a. *Four Faces of Maria* som hänger i Bälinge kyrka och *Östervåla-Maria* som finns i Östervåla kyrka.

Under våren 2012 arbetade hon intensivt med att färdigställa tre stora ikoner i en serie, triptyk, som hon kallar "Amor Meus Crucifixus Est" (Min kärlek är korsfäst). Det är klassisk kyrkokonst tolkad på ett nyskapande och nutida sätt. De tre stora ikonerna (120 x 70 cm) har ett gemensamt motiv där den heliga Birgitta avbildas i ett sammanhang tillsammans med och i relation till Maria och Kristus.

Ikonerna invigdes i en ekumenisk vesper i Åkerby kyrka den 6/5 2012. Triptyken har nu nått Strängnäs domkyrka på sin vandringsresa till ett stort antal kyrkor i Sverige.

Historik om Heliga Birgitta

Heliga Birgitta (Birgitta Birgersdotter) föddes på Finsta gård i Uppland år 1303, död 23 juli 1373 i Rom. Hennes far var lagman Birger Persson och hennes mor Ingeborg Bengtsdotter tillhörande folkungaätten.

Birgitta var en svensk författare, teolog, klostergrundare, helgon och skyddspatron för Europa. Hon gifte sig 1316 med adelsmannen Ulf Gudmarsson och blev husfru 13 år gammal på den stora gården Ulvåsa i Östergötland. Ulf och Birgitta fick 8 barn, 4 pojkar och 4 flickor.

Redan som barn såg Birgitta visioner. En gång såg hon jungfru Maria som satte en krona på hennes huvud. En annan gång såg hon framför sig hur Kristus pinades och dog på korset. Båda dessa teman, den innerliga Mariafromheten och meditationen över Kristi lidande, kom att prägla hela Birgittas liv.

Birgittas pilgrimsresor

Den **första och den andra pilgrimsresan** gjorde Birgitta tillsammans med sin man Ulf. De reste till Nidaros i norr (Trondheim, Norge) för att besöka den Helige Olofs grav. De for till Santiago de Compostela i väster (Spanien) och den Heliga Jakobs grav, en resa som tog nästan ett år. Ulf blev sjuk under resan och dog 1344. Efter sin makes död fick Birgitta **stora uppenbarelser där Kristus talade direkt till henne.**

1349 for Birgitta till Rom i söder (Italien) och den Helige Petrus grav. Birgitta ville få påvens tillstånd att bilda en klosterorden, en för både nunnor och munkar. Birgitta kom att bli kvar i Rom under resten av sitt liv. 1370 fick hon äntligen påvens **tillstånd att bilda "Den helige frälsarens orden"**. Ett kloster började byggas i Vadstena efter Birgittas anvisningar. Katarina, hennes dotter, blev klostrets första abbedissa.

1371 gjorde Birgitta sin sista pilgrimsresa. Hon reste till det Heliga landet, Jerusalem i öster och Kristi grav. Två år senare, **1373 dör Birgitta i Rom.** Hon får aldrig se sitt kloster. Birgittas kvarlevor förs i procession till Vadstena där de tas emot under jubelsång och klockors klang. 1384 invigs klostret i Vadstena.

Den 7 oktober 1391 (Birgittadagen) helgonförklaras Birgitta och fem år senare utropas hon till **Sveriges skyddshelgon.**

1999 förklaras Birgitta av påven för **ett av Europas skyddshelgon.**

Vilka är personerna och vilken betydelse har de i Triptyken?

Personerna som finns illustrerade på "Pilgrimens Triptyk" är desamma på alla tre ikonerna. De tre centralgestalterna är **Kristus, Maria och Heliga Birgitta**. Alla tre i ett sammanhang och i relation till varandra. **I den första ikonen** är det Birgitta som är i fokus, krönt med en medeltida enkel järnkrona. **I den andra ikonen**, den blå, är det Kristus som bär kronan, sin törnekrona. Sonen ser med stadig blick på sin mors hand, som hon sträcker upp mot Kristus. **I den tredje och sista ikonen** är det Maria som är krönt med en krona av guld och juveler. Marias lovsång, hon har lämnat över vandringsstaven till Birgitta och håller upp sina händer i en lovsång till Gud.

Omgiven av Birgittas skyddsmantel finner vi de personer som för historien framåt ända till idag. I mitten ser vi **Vadstena klosterkyrka**. På båda sidor om klostret finner vi tre personer, tre kvinnor och tre män som visar att "Den helige frälsarens orden var både ett nunne- och munkkloster med en gemensam klosterkyrka i mitten. Till vänster ser vi Birgittas **dotter Katarina, den första abbedissan** vid klostret, bärande på sitt kors och klosterorden med sin mors noga anvisningar. Ovanför Katarina finns saligförklarade **Elisabeth Hesselblad**. Elisabeth föddes i Fågelvik utanför Herrljunga 1870. Hon konverterade till katolicismen 1902. Elisabeth fick tillbaka Birgittaorden till Sverige efter nästan 300 års bortovaro. Till sin order lyckades hon köpa tillbaka Piazza Farnese i Rom där den Heliga Birgitta avled. Moder Elisabeth avled även hon i Rom år 1957. Nedanför till vänster ser vi en **ung novis** på knä som ännu inte avlagt sitt nunnelöfte, hon symboliserar klosterlivet och Birgittasystrarnas tillväxt runt om i världen.

På höger sida om Vadstena klosterkyrka ser vi tre andra personer, två män och en yngling. Längst ner till höger på knä finns **Helige Padre Pio 1887-1968**, en Italiensk Kapuciner munk (Franciskanorden). Under sin barndom pratade han med och fick visioner av Kristus och Maria. Han blev medlem av Kapucinerorden 1910 och försågs med Stigmata (fr Grek. märken) 1918. Dessa betecknar de fem sår Kristus fick under sin korsfästelse. Birgittasystrarnas klädnad har dessa sår symboliserade av fem röda märken på huvudduken. Padre Pio startade sjukhus och retreat för familjer i nöd. "Bön är det bästa vapnet", nyckeln som öppnar hjärtat. Padre Pio hade en syster Grazia som senare blev Birgittinnunna, Syster Pia. Padre Pio blev Helgonförklarad 2002 i Rom av Påven Johannes Paulus II.

Ovanför den knäböjda Fader Pio ser vi **Sankt Dominicus 1170-1221**, en spansk präst och grundare av den katolska Dominikanorden (predikarorden OP). Den antog augustinregeln 1216 och fick samma år stadfästelse av påven Honorius III. Dominic upptäckte sin förmåga att predika och undervisa. Direkt och personligt öppnade han lyssnarnas hjärtan. Heliga Birgittas **dotter Cecilia** blev klostersistersystem vid Dominikankonventet i Skänninge nunnekloster. Som 1270 grundades efter lokalhelgonet namngivna S:ta Ingridis systrakonvent. Jungfru Maria var huvudpatron för Dominikanerna. Längst upp till höger på högra sidan om Vadstenakloster ser vi en **pilgrimsvandrande yngling** av idag. Han är klädd i jeans och munktröja och i ena handen håller han sin vandringsstav, den andra håller han mot sitt hjärta. Han stannar upp och ser sig om, sökande efter vilken väg han ska gå.

Vallfartsmålen i Pilgrimens Triptyk

Nidaros i norr Katedralen högst upp t. v. under Marias utsträckta hand

Nidarosdomen är Nordens näst största domkyrka (katedral, Uppsala domkyrka är störst) och anses vara den viktigaste kyrkan i Norge. Kyrkan är belägen i den norska staden Trondheim. Under medeltiden kallades Nidarosdomen "Cor Norvegiae" (Norges hjärta) eftersom den då var "Norges evige konung" Olav den Heliges gravkyrka. På platsen för Nidarosdomen har det tidigare funnits ett kapell, men efter att kung Olav Haraldsson, även kallad Olav den Helige, fått sin grav där började man omkring 1070 att bygga en större kyrka i sten. På grund av att kung Olav helgonförklarades och fick sin grav i kyrkan kom många pilgrimer att färdas dit på de olika Nidarosvägarna.

Santiago de Compostela i väster Katedralen t.v. om Heliga Birgitta

Katedralen Santiago de Compostela ligger i nordvästra Spanien i staden med samma namn. Den stora katedralen byggdes mellan 1000-talet-1200-talet. Påven Calixtus II grundade ett ärkebiskopssäte där 1120, och ärkebiskopen har sin cathedra där. År 813 upptäcktes här en grav som man ansåg tillhöra aposteln Jakob den äldre. Vallfartsorten blev snart känd i hela Västeuropa, och pilgrimer strömmade till från alla håll.

S:t Peterskyrkan, Vatikanstaten Rom i söder Katedralen längst ner

S:t Peterskyrkan är uppkallad efter aposteln Petrus som led martyrdöden 64 e kr och anses blivit begravd på denna plats. Innan S:t Peterskyrkan byggdes låg här kejsar Neros Stadium "Circo Vaticano". Här fanns även en basilika år 64-67 f.kr. År 326 byggdes en ny basilika på platsen där aposteln Petrus var begravd. Mer än tusen år senare under mitten av 1400-talet tyckte Påven Nicolas V (1447-1455) att det borde byggas något nytt på platsen. Men själva arbetet började inte förrän 1506 när Julius II (1503-1513) anställde arkitekten Donato Bramante för att starta arbetet med S:t Peterskyrkan. Arbetet började och det skulle ta ca 120 år att bygga kyrkan. Kyrkan invigdes tillslut 1626 av Påven Urban VIII. Det sägs att 60 000 människor samtidigt kan vistas i kyrkan. I S:t Peterskyrkan ligger även Sveriges Drottning Kristina begravd.

Kristi grav, Tempelberget Jerusalem i öster Graven, t.h. om Heliga Birgitta

Kristi grav illustreras här i gammal Bysantinsk Ikontradition. Vi ser Tempelberget med klagomuren bakom. Graven är öppen och symboliseras med Adams skalle som ligger synlig.